

Посилання на статтю

Пилипенко А.І. Термінологічна гармонізація проектів переходу України і Росії в ECTS / А.І. Пилипенко // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2012. - № 1 (41). - С. 105-109. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/41/12pairde.pdf>

УДК 005.8:378

А.І. Пилипенко

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ТА РОСІЇ ДО ECTS

Виявлено особливості гармонізації проектів переходу України та Росії до ECTS. Визначено поетапний розвиток базового терміну «кредит». Встановлено послідовність гармонізації проектів переходу двох країн до ECTS. Обґрунтовано доцільність термінологічної гармонізації на стадії ініціації. Рис. 1, табл. 1, дж. 9.

Ключові слова: управління предметною областю проекту, ініціація, гармонізація, термінологія, Європейська кредитно-трансферна система, кредит.

А.И. Пилипенко

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ ГАРМОНИЗАЦИЯ ПРОЕКТОВ ПЕРЕХОДА УКРАИНЫ И РОССИИ В ECTS

Виявлены особенности гармонизации проектов перехода Украины и России в ECTS. Определены поэтапное развитие базового термина «кредит». Установлена последовательность гармонизации проектов перехода двух стран к ECTS. Обоснована целесообразность терминологической гармонизации на стадии инициации. Рис. 1, табл. 1, дж. 9.

Ключевые слова: управление предметной областью проекта, инициация, гармонизация, терминология, Европейская кредитно-трансферная система,

A.I. Pylypenko

TERMS HARMONISING PROJECT MOVES UKRAINE AND RUSSIA TO ESTS

The features of harmonization projects go to Ukraine and Russia ESTS. Definitely a phased development of the basic term "credit". Established sequence of harmonization projects between the two countries to move ESTS. Expediency terminological harmonization at the initiation stage. Figure. 1, Tab. 1, j. 9.

Keywords: subject area of the project initiation, the harmonization of terminology European credit transfer system credit.

Постановка проблеми. Наказом МОН України від 16 жовтня 2009 року N 943 з 2009/2010 навчального року у ВНЗ України запроваджено Європейську кредитно-трансферну систему (ECTS) та її ключові документи [1]. Нововведення впроваджується з метою забезпечення якості вищої освіти, запровадження стандартів, рекомендацій і основних інструментів Європейського простору вищої освіти (СПВО), що сприятимуть сумісності, порівнянності, визнанню періодів та термінів навчання у вищих навчальних закладах України.

Зважаючи на практично повну відсутність реальної академічної мобільності серед бюджетних студентів, викладачів і наукових співробітників на території України, введення системи кредитних одиниць в даний час здається мало затребуваним. Але її введення являється корисною справою як для іноземних студентів, що навчаються у вузах України, так і для громадян України, що мають бажання продовжити свою освіту в зарубіжному вищому навчальному закладі. Слід зазначити, що згідно зі статистичними даними, опублікованими Держкомстатом України в 2011 році, в системі вітчизняної вищої освіти навчається 2,5 млн. студентів. При цьому в Україні навчаються 48 тис. іноземних студентів, що становить 2% від загального контингенту учнів у вузах країни. Найбільша кількість іноземних студентів в Україні з Китаю – 6 тис., далі йдуть Туркменістан – 5,5 тис. і Росія – 4 тис. [2].

Застосування системи кредитів ECTS у вузах України, Росії та ряду країн СНД в даний час вельми обмежене і пов'язане з цілим рядом проблем, викликаними, перш за все, невідповідністю традиційної української (або російської) і європейської систем оцінки. Наголошується також розбіжність в об'ємі загальної трудомісткості. У Довіднику користувача ECTS, затвердженого Європейською комісією 6 лютого 2009 року, зазначено: «В Європі використовується низка термінів на позначення «результатів навчання» і «компетенцій» (competence). Вони мають різні відтінки значення і дещо різні сфери референції.» [3, С.8]. В ЄПВО проблема досягнення понятійного консенсусу залишається актуальною, що підтверджується великою кількістю статей з цього питання.

Різниця у розумінні термінів ECTS також зустрічається і в освітньому середовищі сусідніх країн, України і Росії, які за роки незалежності набули власного досвіду в організації діяльності закладів вищої освіти, сформували власний понятійний апарат. Перехід України та Росії до ECTS для обох країн є унікальним та обмеженим у часі, що дозволяє розглядати це як проекти. Отже, постала проблема термінологічної гармонізації проектів переходу України та Росії до ECTS.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час реалізації в Росії проекту «Исследование основных тенденций развития и терминологической базы Болонского процесса как структурной реформы высшего образования в Европе», було проведено аналіз термінологічного апарату в основних документах з Болонського процесу. Проект було реалізовано Дослідницьким центром проблем якості підготовки фахівців, в результаті чого підготовлено глосарій [4], який містить визначення термінів, відображає їх сутнісні характеристики, змістовну частину, проводиться аналіз дефініцій. В Україні, як зазначено в [5], на думку багатьох науковців вищої школи, слід «наполегливо ініціювати» на рівні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України вироблення єдиного написання і тлумачення базових понять Європейського освітнього простору, тоді не буде ані непорозуміння, ані мовних негараздів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість авторів наукових досліджень і публікацій з питання адаптації європейської термінології до національних стандартів вищої освіти приділяють увагу розробці англо-українського глосарію офіційних академічних часто вживаних термінів, які позначають різноманітні аспекти систем вищої школи англomовних країн. Такий глосарій пропонує користувачам український переклад і тлумачення сучасної навчальної термінології і може використовуватися як допоміжний інструмент при читанні та перекладі англomовних текстів освітньої тематики [6]. Але, не зважаючи на велику кількість студентів з Росії та країн СНД, проблема

термінологічної гармонізації проектів переходу України та Росії до ECTS залишається не вирішеною.

Метою статті є виявити особливості гармонізації проектів переходу України та Росії до ECTS.

Основний матеріал дослідження. Перед вищими навчальними закладами України і Росії постала задача у найближчий час перевести вищу освіту на нову систему обчислення трудомісткості освоєння студентами освітніх програм – систему кредитів. Отже, в першу чергу, стає питання визначення терміну «кредит». В [7] зазначено, що система кредитних одиниць – це системний засіб опису освітніх програм шляхом присвоєння кредитних одиниць її компонентам (дисциплінам, курсам, модулям і т.д.). Стосовно системи вищої професійної освіти визначення кредиту базується на таких показниках, як *загальна трудомісткість* роботи студента, *контактний час* з викладачем під час освоєння дисципліни навчального плану, *результати навчання*.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України облік навчального часу може здійснюватись у кредитах (credit). Для визначення поетапного розвитку терміну «кредит» в Україні розглянемо його застосування в конкретних нормативних документах (табл. 1).

В Росії, виходячи з власного та зарубіжного досвіду в сфері застосування кредитів, здійснюється переведення традиційних навчальних годин у нові норми трудомісткості у формі залікових одиниць («зачетная единица»). Згідно з Методикою розрахунку трудомісткості основних освітніх програм вищої професійної освіти в залікових одиницях в Росії одна залікова одиниця відповідає 36 академічним годинам загальної трудомісткості протягом 45 хвилин [8].

Таблиця 1

Застосування терміну «Кредит» в нормативних документах

Термін	Документ
Кредит – це три академічні години навчальних занять та самостійної роботи у навчальному тижні протягом навчального семестру. Час, відведений для проведення підсумкового контролю, не входить у кредит	Наказ Міністерства освіти України від 2.06.93 р. N 161 Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах
Заліковий кредит – це одиниця виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів	Наказ Міністерства освіти України від 23.01.2004 N 48 Тимчасове положення Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців
Ціна кредиту ECTS для напрямів підготовки (спеціальностей), з яких проводиться педагогічний експеримент, складає 36 академічних годин. Нормативна кількість залікових одиниць на один навчальний рік – 60 кредитів ECTS	Наказ Міністерства освіти України від 20.10.2004 N 812 Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу
Кредит (національний кредит в системі вищої освіти України) – обсяг навчального матеріалу, який з урахуванням терміну засвоєння студентами окремих навчальних елементів (відповідно до психофізіологічних норм засвоєння при використанні оптимальних форм, методів і засобів навчання та контролю) може бути засвоєний за 54 години навчального часу (сума годин аудиторної й самостійної роботи студента за тиждень).	Лист Міністерства освіти України від 31.07.2008 N 1/9-484 Щодо нормативно-методичного забезпечення розроблення галузевих стандартів вищої освіти
Кредит ECTS (заліковий кредит) – одиниця	

Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (36 академічних годин), яка визначає навчальне навантаження необхідне для засвоєння змістових модулів	
З урахуванням тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань в 40 тижнів на рік річний бюджет часу студента складає $45 \times 40 = 1800$ годин. 60 кредитів ЄКТС відповідають навчальному навантаженню повного навчального року. Відповідно обсяг одного кредиту ЄКТС складає $1800/60 = 30$ годин	Лист Міністерства освіти України від 26.02.2010 № 1/9-119 Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах

Розглянемо перехід України і Росії до ECTS використовуючи методологію управління проектами, зосередивши увагу на управлінні предметною областю проекту. Під терміном «предметна область» будемо розуміти зміст продукту, а саме перелік властивостей і функцій, які повинен містити продукт, з застосуванням специфічної термінології предметної області. Отже, зміст продукту проекту переходу від національної системи освіти до ECTS містить специфічну термінологію у відповідності до Європейського простору вищої освіти.

Основний процес управління предметною областю містить п'ять підпроцесів: ініціацію, планування, організацію і контроль, аналіз і регулювання, завершення [9, с. 55]. Для успішної реалізації та завершення проектів переходу України та Росії до ECTS, як зазначено вище, всі підпроцеси мають бути гармонізовані. Перший підпроцес, *ініціація*, потребує саме термінологічної гармонізації. Саме на цій стадії затверджується концепція управління предметною областю проекту з використанням специфічної термінології.

Концепція управління предметною областю проекту передбачає:

- визначення та уточнення мети проекту переходу ECTS;
- визначення результатів проекту (впровадження загальноприйнятого і зрозумілого в усіх країнах Болонського процесу інструменту виміру досягнень студентів для адекватного визнання періодів навчання та дипломів про вищу освіту);
- обмеження та пропозиції;
- аналіз альтернатив та вибір варіанту проекту;
- затвердження концепції;
- ініціація.

Наступною стадією є *планування* управління предметною областю проекту, що передбачає розробку критеріїв оцінки результатів проекту. Термінологічна гармонізація на стадії ініціації є основою для гармонізації планування (рис. 1).

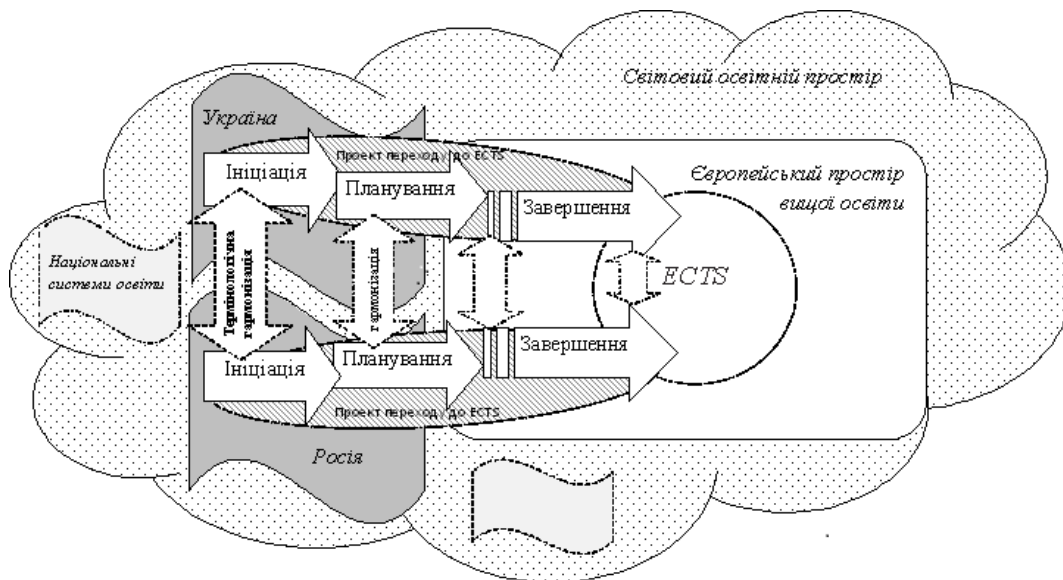

Рис. 1. Схематичне зображення послідовності гармонізації проектів переходу України та Росії до ECTS

Висновки. Єдина термінологія системних інструментів порівнянності результатів навчання дозволить розширити мобільність студентів України і Росії. Гармонізація таких термінів як *кредит*, *загальна трудомісткість*, *контактний час*, що базуються на навчальному навантаженні, є основою для гармонізації компетенцій, що формуються у студентів двох країн.

Термінологічна гармонізація ініціації проектів переходу України та Росії до ECTS дозволяє гармонізувати наступні стадії управління предметних областей проектів. Гармонізація процесів завершення у такому випадку буде зведена до мінімуму. Сформовані архіви проектів в єдиній термінології складуть добру базу для розвитку спільних освітніх проектів України і Росії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МОН України «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» від 16 жовтня 2009 року N 943 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/osvita/vishcha/25-diyalnist/osvita/vishcha/6711>.
2. Кількість іноземних студентів у світі зросла до 3,7 млн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/abroad/news/23141>.
3. Довідник користувача європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС)/ упоряд.: Т.В. Фініков [та ін.]; за ред. І. О. Вакарчука. – К.: Україна, 2009. – 160 с.
4. Болонський процес: глосарій (на основі опыта мониторингового исследования) / Авт. сост.: Байденко В.И., Ворожейкина О.Л., Карачарова Е.Н., Селезнева Н.А., Тарасюк Л.Н. / Под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В.И. Байденко и д-ра тех. наук, профессора Н.А. Селезневой. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 148 с.
5. Нікуліна Н.В. Болонський процес: проблема термінів і визначень / Н.В. Нікуліна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khadi.kharkov.ua/index.php?id=2094&L=3>.
6. Бордюк Л. Прагматичні та лексикографічні засади укладання англо- українського глосарію академічних термінів / Л. Бордюк. – Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fulbright.org.ua/conference/borduk.html>

7. Баум В.В. Система зачетных единиц (кредитов) как один из инструментов признания квалификаций: учеб. пособие / Баум В.В., Чистохвалов В.Н., Филиппов В.М. – М.: РУДН, 2008. – 166 с.
8. Письмо Минобразования РФ от 28 ноября 2002 г. N 14-52-988 ин/13 «О направлении Методики расчета трудоемкости основных образовательных программ высшего профессионального образования в зачетных единицах» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ksu.ru/umu/bin_files/pismoobmadzor!66.doc.
9. Неизвестный С.И. Мозг проекта / С.И. Неизвестный. – М.: «Russian Science Publisher», 2007. – 400 с.

Рецензент статті
д.т.н., проф. Рач В.А.

Стаття надійшла до редакції
15.02.2012 р.